

Metoda Blagotinšek Turk

COBISS 1.03

Bratske podporne organizacije so v ZDA organizirali tudi priseljenci iz Evrope, ki so prihajali v Ameriko večinoma neizobraženi ali z zelo slabo izobrazbo. Niso znali angleščine jezika, niti niso poznali ameriškega načina življenja. Po naselitvi v novi domovini so opravljali najtežja in najslabše plačana dela. Veliko izseljencev je umrlo pri delu v ameriških rudnikih ali tovarnah. Izpostavljeni so bili najrazličnejšim poškodbam, pogosti pa so bili smrtni primeri. Po njihovi smrti ni nihče poskrbel za njihove družine. Delavci so ostali brez dela in pomoči. V Združenih državah Amerike v začetku 20. stoletja ni bilo socialne zaščite, zato je bil največji problem vseh priseljencev skrb za rojake, ko so postali nezmožni za delo. Prepuščeni sami sebi v težkih življenjskih razmerah, so videli edini izhod v medsebojni pomoči, solidarnosti in organiziranju podpornih društev.¹

Pripadniki drugih narodov, še posebno tisti s daljšo izseljeniško tradicijo (Italijani, Grki, Poljaki, Čehi in Judje), so imeli v »novi deželi« svoje organizacije za vzajemno pomoč v primeru smrti, bolezni, nezgode pri delu, nezaposlenosti in podobno. V času, ko v ZDA še ni bila vzpostavljena socialna zakonodaja, so te organizacije pomenile edino zaščito delavcev.² Bratsko podporne organizacije so imele sprva lokalni značaj. Njihov cilj je bil zagotoviti si čim več društev in čim večje število članov. S tem so si zagotovili finančno varnost. Osnovni namen bratskih podpornih društev je bila pomoč v primeru nesreče ali bolezni in pokop v primeru smrti.

Bratsko podporne organizacije, ki so nastale konec 19. in v začetku 20. stoletja med ameriški Slovenci, so bile katoliško, socialno ali liberalno usmerjene. Leta 1904 so socialistično in liberalno usmerjeni slovenski priseljenci ustanovili Slovensko narodno podporno jednoto (Slovene National Benefit Society).

V ZDA sta že obstajali dve slovenski podporni jednoti, vendar sta se od SNPJ razlikovali po svojem značaju. Obe starejši jednoti sta bili katoliški. Katoliške podporne organizacije, so imele pravila delovanja zasnovana na strogih katoliških načelih. Člani so morali hoditi ob nedeljah in praznikih k maši. Svoje otroke so morali vpisati v katoliško šolo. Podpirati so morali svojega duhovnika in svojo cerkev in se redno udeležiti spovedi.

¹ Matjaž Klemenčič, *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslavij*. Maribor: Založba Obzorja, 1987, str. 77-78.

² Ivan Čizmić, *Hrvati u životu Sjedinjenih američkih država: Doprinos u ekonomskom, političkom i kulturnom životu*. Zagreb: Globus, 1982, str. 155.

Ameriški Slovenci so leta 1894 ustanovili Kranjsko slovenska katoliška jednota (Grand Carniolian-Slovenian Catholic Union) v Jolietu (Illinois).³ Štiri leta kasneje je nastala še Jugoslovanska katoliška jednota (South Slavonic Catholic Union) v mestu Ely (Minnesota)⁴.

Napredni Slovenci, ki so se naselili v ZDA že konec 19. stoletja, so gojili željo, da bi ustanovili slovensko organizacijo, ki od svojih članov ne bi zahtevala opravljanja verskih opravil. Najbolj zaslužno za širjenje teh idej je bilo društvo Slavija, ki je nastalo jeseni leta 1903 v Chicagu (Illinois).⁵ Na svoji prvi seji so izvolili odbor, ki je imel nalogo, da sestavi pravila za novo organizacijo in spodbuja ustanavljanje društev, ki se bodo združila v to novo jednoto.⁶ Društvo Slavija je dajalo pisna navodila ostalim društvom v listu *Glas svobode*. To glasilo je bilo naklonjeno slovenskim delavcem v Ameriki.⁷ List je služil vsem svobodomiselnim Slovincem za izmenjavo njihovih misli in idej. Začasni odbor je oktobra 1903 objavil v tedniku *Glas svobode* članek, ki je pozival ameriške Slovence k ustanovitvi slovenske podporne organizacije, ki bi se po svojem delu, načelih in dejavnostih razlikovala od tedaj obstoječih slovenskih podpornih organizacij.⁸

Začasni izvršilni odbor je oktobra 1903 objavil v *Glasi svobode* naslednji poziv: *Zadnje nedeljo je zborovalo društvo Slavija. Pristopilo je zopet več udov. Sklenilo je enoglasno delovati z vsemi močmi za to, da se čim prej uresniči ideja zavednih Slovencev in skoraj ustanovi slovenska narodna jednota. Glavno zborovanje vseh delegatov se je določilo na 13. decembra t. m. v Popovičevi dvorani 587 Center Ave. v Chicagi. Pripravljalni odbor razpošlje še tekoči teden vabila k pristopu, oziroma zglasitvi, vsim znanim društvom širom Amerike ter se uljudno prosi, da se ista pravočasno odzovejo z da ali ne. Društva pa, ki bi morebiti ne dobila vabila naj blagovolijo se sama javiti, ako hočejo imeti kako natančno pojasnilo. Zavedni rojaki, povzdignite svoj glas za slovensko narodno jednoto.*⁹

Poziv sam po sebi pove, da je živelo v Združenih državah Amerike veliko Slo-

³ Darko Friš, Ustanovna konvencija prve slovenske bratske podporne organizacije v ZDA leta 1894 v Jolietu (Illinois). *Prvih sto let Kranjsko slovenske katoliške jednote. Pregled zgodovine KSKJ 1894-1994*. Ljubljana: Izseljensko društvo Slovenija v svetu, 1996, str. 27.

⁴ Matjaž Klemenčič, Fraternal Benefit Societies and the Slovene Immigrants in the United States of America. *Etnični fraternalizem v priseljenskih deželah; Ethnic Fraternalism in Immigrant Countries. The Development and Significance of the Fraternal Movement and Fraternal Organizations among Immigrants in Immigrant countries*. Maribor: Pedagoška Fakulteta, 1994, str. 30.

⁵ Frank Zaitz, Trideset let društva Slavije, št. 1 SNPJ. *Prosveta*, leto 33, št. 89. Chicago, 4. 10. 1934, str. 3.

⁶ Frank Zaitz, Trideset let društva Slavije..., str. 3.

⁷ Ivan Molek, Brez boja dela in trpljenja ni uspeha. *Prosveta*, leto 23, št. 85. Chicago, 9. 4. 1924, str. 1.

⁸ Frank Klobučar, Poziv. *Glas svobode*, leto 2, št. 25, Chicago, 17. 6. 1903, str. 1.

⁹ Klobučar, Bahovec, Mladič, Za slovensko narodno jednoto. *Glas svobode*, leto 2, št. 38. Chicago, 16. 10. 1903, str. 2.

vencev, ki niso bili zadovoljni z obstoječimi slovenskimi katoliškimi podpornimi organizacijami. V *Glasu svobode* so razpravljali tudi o bodoči novi organizaciji. Ustanavljati so se začela nova društva zunaj Chicaga. Na sejah teh društev so se pogovarjali o načelih, ciljih in o imenu nove organizacije.

Na seji društva Slavija 4. oktobra 1903, je Frank Medica, lastnik lista *Glas svobode*, predlagal, da bi Slavija delovala skupaj s Hrvati. Večina članov Slavije je bila proti združitvi s Hrvatsko narodno zajednico. Odločno so izrazili željo po ustanovitvi slovenske narodne jednote in v ta namen oblikovali začasni pripravljalni odbor slovenske narodne jednote.¹⁰ Vso odgovornost za sestavo pravil nove narodno podporne jednote je prevzelo društvo Slavija. Do ustanovitve nove organizacije je prišlo s prostovoljnim delom.

Ustanovna konvencija nove podporne organizacije se je začela v Chicagu (Illinois) 6. aprila in se je končala 9. aprila 1904.¹¹ Na ustanovni konvenciji so se zbrali delegati devetih društev. To so bila:

Slavija iz Chicaga (Illinois),
Triglav iz mesta La Salle (Illinois),
Adrija iz Johnstowna (Pensilvanija),
Bratstvo iz Steela (Ohio),
Naprej iz Clevelanda (Ohio),
Bratstvo iz Morgana (Pensilvanija),
Delavec iz South Chicaga,
Bratstvo iz Yale-a (Kansas) in
Prosveta iz mesta Allegheny (Pensilvanija).¹²

Namen teh društev je bil ustanovitev centralne slovenske podporne organizacije, ki naj bi krenila na pot napredka in razvoja. Vsa društva so takrat štela manj kot dvesto članov.

Teh devet društev z enakimi načeli in cilji je bilo zametek nove slovenske bratstvo podporne jednote. Vodilno vlogo je imelo čikaško društvo Slavija, ki je ostalim društvom dajala pisna navodila. Voditelji teh društev so v *Glasu svobode* razpravljali o načrtih nove centralne organizacije. Ti so tudi sklicali ustanovno zborovanje.¹³

Zborovanje je bilo v češki Narodni dvorani na vogalu 18. ulice in Racine avenije. Udeležilo se ga je dvanajst delegatov, samo dva nista bila člana čikaške Slavije. To sta bila Mihael Štrukelj, delegat društva Adrija iz Johnstowna (Pensilvanija), in Dan Badovinac, žumberški Hrvat iz La Salla (Illinois), član društva Triglav. Ostali delegati so bili člani čikaške Slavije, imeli pa so pooblastila zunanjih društev, da so lahko sklepali in glasovali v njihovem imenu. To so bili: Martin Konda, Frank Medica,

¹⁰ Klobučar, Bahovec, Mladič, Za slovensko narodno jednoto. *Glas svobode*, leto 2, št. 38. Chicago, 16. 10. 1903), str. 2.

¹¹ Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja SNPJ od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois. *Glas svobode*, leto 3, št. 17. Chicago, 22. 4. 1904, str. 3.

¹² Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja..., str. 2.

¹³ Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja..., str. 3.

Brata Anton in Mohor Mladič, Frank Petrič, John Verščaj, John Stonič, Joseph Duller, Frank Klobučar in Martin Potokar. Ustanovno konvencijo je vodil Frank Klobučar, ki je bil po poklicu tesarski delavec, tajnik je bil Frank Medica, zapisnikar pa Frank Petrič. Ustanovna konvencija je sprejela pravila, dala organizaciji ime in izvolila glavni odbor.

Načelo jednote je postalo, kot so zapisali člani zapisal glavnega odbora:

*SNPJ smatra svoji prvi zadači(sic.), povzdigniti delavce v gmotnem in dušnem oziru. Načelo jednote je: Vzgajati svoje člane v smislu svobode, jednakosti (sic.) in bratstva ter dajati svojim članom za časa bolezni zdatno gmotno pomoč, po smrti pa sirote umrlih članov, vsaj za prve mesece obvarovati gospodarskega propada.*¹⁴

Pomemben sklep, ki so ga sprejeli na ustanovni konvenciji, je bila ustanovitev centralnega bolniškega sklada. Centralizacija je pomenila ustanovitev ene blagajne za izplačevanje pomoči v času bolezni. Tako so se vse mesečne članarine od vseh članov, v kateremkoli društvu so bili včlanjeni, zbirale na sedežu SNPJ v Chicagu. Centralni bolniški sklad je omogočil rast manjših društev, ki sicer ne bi zmogla izplačevati podpore v času bolezni. To pravilo, ki so ga sprejeli na ustanovni konvenciji, je bilo napredno, kajti nobena slovenska jednota, ki je takrat delovala, ni izplačevala bolniške podpore iz centralne bolniške blagajne. Druge jednote so imele le centraliziran posmrtninski sklad, iz katerega so izplačevali posmrtnino.¹⁵ Ob pristopu v SNPJ so člani izpolnili oporoko, ki so jo zapečateni hranili v glavnem uradu, odprli pa po njegovi smrti.

Društva, ki so se združila v SNPJ, so dobila zaporedne številke. Tako je društvo Slavija postalo društvo številka 1. SNPJ, Triglav številka 2. SNPJ in tako naprej.

Zaključki prve konvencije so bili skromni. SNPJ je plačala tistim, ki so bili na bolniški prvih šest mesecev 6 dolarjev in 12 dolarjev na mesec po preteku tega obdobja. Vendar je ta podpora prenehala že po enem letu. V primeru smrti so izplačali 500 dolarjev. Mesečni prispevek je bil 1 dolar, bolniška podpora pa je bila 6 dolarjev na teden. Ti prispevki so šli iz skupne blagajne, kar je bilo takrat nekaj novega.¹⁶ Prva konvencija je določila tudi šest dolarjev tedenske bolniške podpore za prvih šest mesecev in 500 dolarjev smrtnine. Ti zneski so se izplačevali iz centralne blagajne. Sprejeli so tudi določbo, da se sme razpisati izredni prispevek le tedaj, kadar bi v katerem skladu ne bilo dovolj denarja za izplačilo podpore.¹⁷ Ostale organizacije so v tistem času izplačevale nižje podpore v času bolezni. Tudi obdobje izplačevanja podpore je bil pri drugih jednotah krajši.

Na prvi konvenciji so odbornikom za njihovo delo določili višino plačila. Plače glavnih uradnikov so bile skromne. Glavni tajnik je prejel 150 dolarjev na leto, glavni

¹⁴ Naprej za SNPJ. *Glas svobode*, leto 3, št. 35 (Chicago, 26. 8. 1904), str. 3.

¹⁵ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci, Pregled splošne zgodovine Združenih držav, slovenskega naseljevanja in naselbin in Slovenske narodne podporne jednote*. Chicago: SNPJ, 1925, str. 558.

¹⁶ Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja SNPJ..., str. 3.

¹⁷ Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja SNPJ..., str. 4.

blagajnik 75 dolarjev, pomožni tajnik, ki je opravljal delo zapisnikarja, je dobil 20 dolarjev na leto.¹⁸

Slovenska narodno podporna jednota je bila inkorporirana po drugi konvenciji v zvezni državi Ohio v Clevelandu. To se je zgodilo iz preprostega razloga, ker v Illinoisu še ni imela zadosti članov, medtem ko so bili zakoni za inkorporiranje podperne jednote v Ohio manj strogi. Po predpisih bi morala imeti v državi Illinois kar 500 članov, ker je imela posmrtnino določeno na 500 dolarjev. Ko je jednota dosegla dovolj visoko število članov, kot jih je zahteval illinoiški zakon, je glavni odbor na svoji seji ponovno sprožil to zadevo. To je bilo pred tretjo redno konvencijo v La Sallu.¹⁹ Na tej seji glavnega odbora so sklenili, da se inkorporiranje v Ohio razveljavi in se ponovno sproži postopek za inkorporiranje v Illinoisu.²⁰ Tako je bila SNPJ inkorporirana 17. junija 1907 v Chicagu (Illinois).

Že na ustanovni konvenciji SNPJ se je pojavilo vprašanje vključevanja žensk v to slovensko podporno jednoto. Frank Petrič je predlagal, da bi se v SNPJ sprejemale tudi ženske. Zapisnikar je zapisal:

Petrič Frank pravi, da bi bilo docela umestno, ako bi se sprejemale v Jednoto tudi ženske, seveda v poseben oddelek, v katerem bi imele svoj centralni odbor v soglasju z edinotnimi pravili; slednjič stavi predlog, da bi se ženskam vstop v Jednoto odklonil do družga glavnega zborovanja, ko bo organizacija bolj krepka.²¹

Po dolgotrajni debati so sprejeli predlog, da bodo počakali do druge konvencije. Na drugi konvenciji SNPJ, 5. septembra 1905 v Chicagu, je bilo predlagano, naj se ženske sprejmejo kot enakopravne članice. Predlog je bil odklonjen, namesto njega so sprejeli sklep, da žene članov sprejmejo kot članice. Članice so plačale 25 centov mesečnega prispevka, upravičene so bile samo do posmrtninske podpore. Določena je bila še majhna odškodnina za poškodbe in izgubo udov.²²

Eden izmed zaključkov izredne konvencije, ki je bila sklicana 1. 1908 v Chicagu (Illinois), je bilo ustanovitev ženskega oddelka v SNPJ. Tako so dobile pravico do ustanovitve svojih društev. Pripadala jim je tudi posmrtnina in poškodbinska podpora. Pravila za žensko društvo je izdelal glavni odbor SNPJ. V septembru so bila pravila napisana in poslana društvom v razpravo in glasovanje. Društva so se strinjala s pravili. Januarja 1909 so prišla ta pravila v veljavo. Ob izredni konvenciji je SNPJ štela 146 članic in 4.147 članov.

Z aprilsko številko *Glasa svobode* 1. 1909, so se pričele razprave o pravilih in predlogih za bodočo četrto konvencijo SNPJ v Clevelandu. Na redni seji glavnega

¹⁸ Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja SNPJ..., str. 4.

¹⁹ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 562.

²⁰ Frank Zaitz, Ob tridesetletnici društva Slavije in SNPJ, *Prosveta*, leto 32, št. 12. Chicago, 17. 1. 1934, str. 3.

²¹ Frank Petrič, Zapisnik prvega glavnega zborovanja SNPJ. *Glas svobode*, leto 3, št. 17. Chicago, 22. 4. 1904, str. 3.

²² Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 561.

odbora, dne 12. avgusta 1909, je prišlo na dnevni red tudi vprašanje, ali imajo ženska društva pravico do zastopstva na konvenciji. Odborniki so se odločili, da v primeru pomanjkljivih pravil za članice veljajo zanje enaka pravila kot za člane. Dogovorili so se, da imajo ženska društva enake pravice kot moška društva.²³

Na četrti redni konvenciji, ki se je pričela 18. oktobra 1909 v Clevelandu, je bilo navzočih deset glavnih odbornikov, 63 delegatov in 2 delegatki.²⁴ Na tej konvenciji so določili porodniško podporo, ki je znašala 10 dolarjev ob času poroda, do bolniške podpore pa so bile upravičene po šestih tednih od poroda. S pravili pete konvencije so bile žene upravičene do bolniške podpore po štirih tednih od dneva poroda. Če je članica zbolela iz kakšnega drugega razloga, je bila deležna bolniške podpore že deset dni po porodu.²⁵ Ob koncu leta 1909 je SNPJ štela 300 članic in 4.802 člana.

Na peto redno konvencijo leta 1912 v Milwaukeeju je bilo prijavljenih šest delegat in 108 delegatov.²⁶ Zanimivo je, da je bila prvič v kakšen odbor izvoljena članica že leta 1915. S četrto konvencijo so ženske prvič in prve med slovenskimi bratsko podpornimi organizacijami dosegle enakopravnost pri SNPJ. Deležne so bile vseh podpor in pravic kot moški, obenem pa seveda tudi vseh dolžnosti.

Članice so se vključevale v že nastala društva. Slavija je leta 1907 štela 5 članic in 132 članov.

Za primerjavo naj povem, da so pri KSKJ, razpisali referendum o enakopravnosti žensk šele leta 1918, za njegovo uspešnost pa sta se morali izreči dve tretjini članov in članic KSKJ. Referendum ni dobil večine. O ženski enakopravnosti so vnovič razpravljali na 14. konvenciji KSKJ v Jolietu (Illinois) leta 1920, ko je sprejetje nove resolucije priporočal tudi pravni odbor. Tega leta je bila ženska enakopravnost sprejeta v KSKJ.²⁷

Leta 1912, so se na peti redni konvenciji dogovorili za uvedbo otroškega oddelka, če so bo v enem letu prijaviilo tisoč otrok. V ta oddelek so se lahko prijaviili potomci članov in članic, od prvega do šestnajstega leta. Po enem letu obstoja je mladinski oddelek štel 1.600 otrok.²⁸

Na tretji redni konvenciji SNPJ, ki je bila leta 1907 v La Sallu (Illinois), so ustanovili *Glasilu SNPJ*. Prva številka *Glasila* je izšla januarja 1908. *Glasilu* je sprva objavljalo le članke, vezane na poslovanje jednote in gospodarsko-politično literaturo. *Glasilu SNPJ* je počasi spreminjalo svojo podobo, saj je postalo vse bolj in bolj oster glasnik delavskih pravic, zlasti potem, ko se je iz Clevelanda (Ohio) v Chicago (Illinois) preselil Jože Zavertnik in postal urednik glasila. Ivan Molek, kasnejši dolgoletni pomočnik (in po smrti Zavertnika tudi urednik), je na 5. redni konvenciji SNPJ v Milwaukeeju leta 1912 podprl takšno smer lista z resolucijo, s katero se je

²³ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 581.

²⁴ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 582.

²⁵ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 583-589.

²⁶ Ivan Molek, *Postanek in razvoj SNPJ...*, str. 10.

²⁷ Darko Friš, *Prvih sto let KSKJ...*, str. 48.

²⁸ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 587.

SNPJ popolnoma jasno opredelila za neposredno sodelovanje s stavkajočimi delavci in socialistično stranko v političnih bojih.²⁹ Takšna odločitev je utrdila članstvo in je napovedala začetek vzpona SNPJ. Na konvenciji so sklenili, da mora biti *Glasil* vodeno v naprednem duhu moderno, politično in strokovno organiziranega delavstva.³⁰ Na šesti konvenciji SNPJ leta 1915 je *Glasil* SNPJ postalo dnevnik in se preimenoval v *Prosveto*.

V letih 1912 in 1913 je nastalo gibanje za slovensko zavetišče.³¹ Denar za gradnjo te stavbe se je zbiral v poseben sklad že od pete redne konvencije dalje. Ko je bila stavba leta 1916 zgrajena v Chicagu, je postala upravna zgradba SNPJ.³² Do tega leta je tajnik vodil svoje posle doma, urednik je urejeval *Glasil* na domu in sploh je bil glavni odbor razkosan po zasebnih hišah. V tem novem poslopju je imel svoje prostore tajnik, sem sta se preselila uredništvo časopisa in uprava SNPJ. V domu je bila še manjša dvorana za društvene seje in seje glavnega odbora.³³

Leta 1914 so ustanovili iniciativni odbor za združenje vseh slovenskih podpor-
nih organizacij.³⁴ 19. januarja 1914 se je v Chicagu začela združitevna konvencija, na kateri so bili predstavniki Slovenske narodne podporne jednote, Slovenske svobodomiselnih podporne zveze, Slovenske delavske podporne zveze sv. Barbare, Avstrijsko-slovenskega bolniško-podpornega društva in Slovenske delavske podporne in penzijske družbe. SNPJ je zastopal glavni in pomožni odbor. Sprejeli so več točk o delovanju skupne organizacije, vse so bile objavljene v *Glasilu*, člani so tako lahko glasovali za ali proti. Razna društva so svetovala, kako naj se izvrši združitev. Vsem je bila skupna želja, da se ohrani enakopravnost članov SNPJ in vseh ostalih članov.³⁵ Društvom so dali še čas, da sestavijo in pošljejo dodatne predloge in spremembe pred splošnim glasovanjem. Vendar za združitev vseh slovenskih podpornih organizacij ni glasovalo dovolj članov.

Na prvi letni seji glavnega odbora SNPJ leta 1914, so prebrali pismo Narodnega bratskega kongresa (National Fraternal Congress). V tem pismu kongres apelira na Slovensko narodno podporno jednoto, naj se mu pridruži. Glavni odbor je sklenil, da apelu ugodi. Članstvo je z veliko večino sklenilo, da se jednota včlani v National Fraternal Congress in osvoji lestvico plačevanja smrtninskega assessmeta po starosti.³⁶ Sprejeti so bili štirje razredi smrtnine: za 150, 600, 1.000 in 1.500 dolarjev. Sprejeli so tri razrede bolniške podpore: za dolar, dva in tri dolarje dnevne podpore. S tem je nehal veljati enak »assessment« za vse člane, ki je bil pri SNPJ v navadi celih

²⁹ Jakob Zupančič, Zapisnik osme redne konvencije. *Prosveta*, leto 24, št. 230. Chicago, 1. 10. 1925, str. 4.

³⁰ Matjaž Klemenčič, Slovenski izseljenski tisk. *Znanstvena revija*, leto 3, št. 2. Maribor: Pedagoška fakulteta, 199, str. 305.

³¹ Frank Zaitz, Ob trideset letnici društva Slavije in SNPJ..., 4. 4. 1914, str. 3.

³² Frank Zaitz, Ob trideset letnici društva Slavije in SNPJ..., Chicago, 4. 4. 1914, str. 3.

³³ Ivan Molek, Postanek in razvoj..., str. 3.

³⁴ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 590.

³⁵ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 594.

³⁶ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 599.

deset let. Član si je lahko od tega leta dalje izbral zavarovalnino in plačeval po lestvici, ki je bila določena.³⁷

SNPJ pa ni imela samo vloge zavarovalniške družbe. V vsakdanjem življenju ameriških Slovencev je SNPJ imela tudi politično vlogo. Ustanovni člani SNPJ so jasno izrazili, da novo nastala jednota ne deluje na verski podlagi. Politično gibanje je bilo sestavni del aktivnosti posameznega društva. Prav društva so organizirala politične manifestacije, srečanja in predavanja, na katerih so se člani jasno zavzeli za določeno politično stališče. Člani SNPJ so bili zagovorniki svobode, bratstva in enakosti.

Nesoglasja med katoliško in socialistično usmerjenimi društvi so bila pogosta. Julija 1905 so slovenska društva v Chicagu priredila skupen piknik. Takšne skupne prireditve so imele katoliški značaj, ker so prevladovala katoliška društva. Na skupni piknik so vabila društva Sv. Štefana, Sv. Alojzija, Sv. Jurija, Slovenijo, Slavijo in Viteze sv. Martina. Slovenski socialistični klub je zaradi protesta proti temu skupnemu pikniku priredil istega dne svoj izlet. Od tega piknika dalje se je začel med obema skupinama boj, ki se je večinoma odvijal v časopisnih spopadih. V njih so skušali čim bolj očrtniti svoje drug drugega.

Leta 1907 so člani SNPJ na tretji redni konvenciji sprejeli načelno izjavo, da je Slovenska narodna podporna jednota svobodomiseln organizacija.³⁸ Do te konvencije to ni bilo jasno izraženo. Vsak član si je po svoje razlagal besedo »svobodomiseln«, večina članov SNPJ si je to besedo razlagala kot »proticerkvena«. V tem času je tudi *Glas svobode* postal svobodomiseln in socialističen, vse bolj je postajal tudi glasnik delavskih pravic. Leta 1912 se je SNPJ jasno opredelila za neposredno sodelovanje s stavkajočimi delavci in socialistično stranko v političnih bojih. V ta namen so večkrat zbirali denar in tako izkazali solidarnost tudi do delavcev, ki niso bili člani SNPJ.³⁹ Leta 1912 je SNPJ z Molekovo resolucijo potrdila svojo naprednost in socialistično usmerjenost. Molekova resolucija je določala tudi kako naj bo urejeno uradno glasilo SNPJ, ki se je imenovalo *Glasilo SNPJ*.

SNPJ s članstvom po vsej Ameriki je imela tudi vlogo kulturnega združevalca ameriških Slovencev. V društvi so delovali odbori za pripravo praznovanj obletnic, pripravo veselic in piknikov, prireditev ob razvitju društvenega prapora in podobnih prireditev. Športna društva so imela pomembno vlogo pri ohranjanju interesa mladine za SNPJ.

SNPJ je že v prvem desetletju svojega obstoja imela pomembno kulturno, narodno in politično vlogo med Slovenci v Ameriki.

³⁷ Ivan Molek, *Postanek in razvoj...*, str. 9.

³⁸ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 556.

³⁹ Jože Zavertnik, *Ameriški Slovenci...*, str. 584.

DODATEK

Tabela 1: Preglednica konvencij

	KRAJ	DATUM	ŠTEVILO DRUŠTEV
Ustanovna konvencija	Chicago (Illinois)	6-9.4.1904	9
2. redna konvencija	Chicago (Illinois)	5.9.1905	27
3. redna konvencija	La Salle (Illinois)	16.9.1907	60
Izredna konvencija	Chicago (Illinois)	11.5.1908	85
4. redna konvencija	Cleveland (Ohio)	18.10.1909	121
5. redna konvencija	Milwaukee (Wisconsin)	16.9. 1912	197

SUMMARY

THE FIRST TEN YEARS OF ACTIVITY OD S.N.P.J.

Metoda Blagotinšek Turk

Fraternal organisations had an important role in the life of emigrants. The socialist and liberal oriented Slovene immigrants in the USA founded the Slovenska narodno podporna jednota (Slovene National benefit Society). Members of the SNPJ were advocates of freedom, fraternity and equality. The foundations of the society were its branches that endeavoured to acquire as many members as possible. Members of the society Slavija summoned a founding convention and took over all responsibility for composing the rules of the new society. The founding convention was summoned in April 1904 in Chicago. There the Glas svobode (Voice of Freedom) became the official gazette of the SNPJ. The basic activity of the SNPJ was supporting members and their relatives in the event of death. Already at the founding convention they adopted a resolution on a central sick fund. Another activity of the SNPJ was health insurance. The SNPJ insured its members in the case of disability as well. In women's question the SNPJ took a progressive standpoint; already in 1909 women were considered equal members.